

Externí náklady

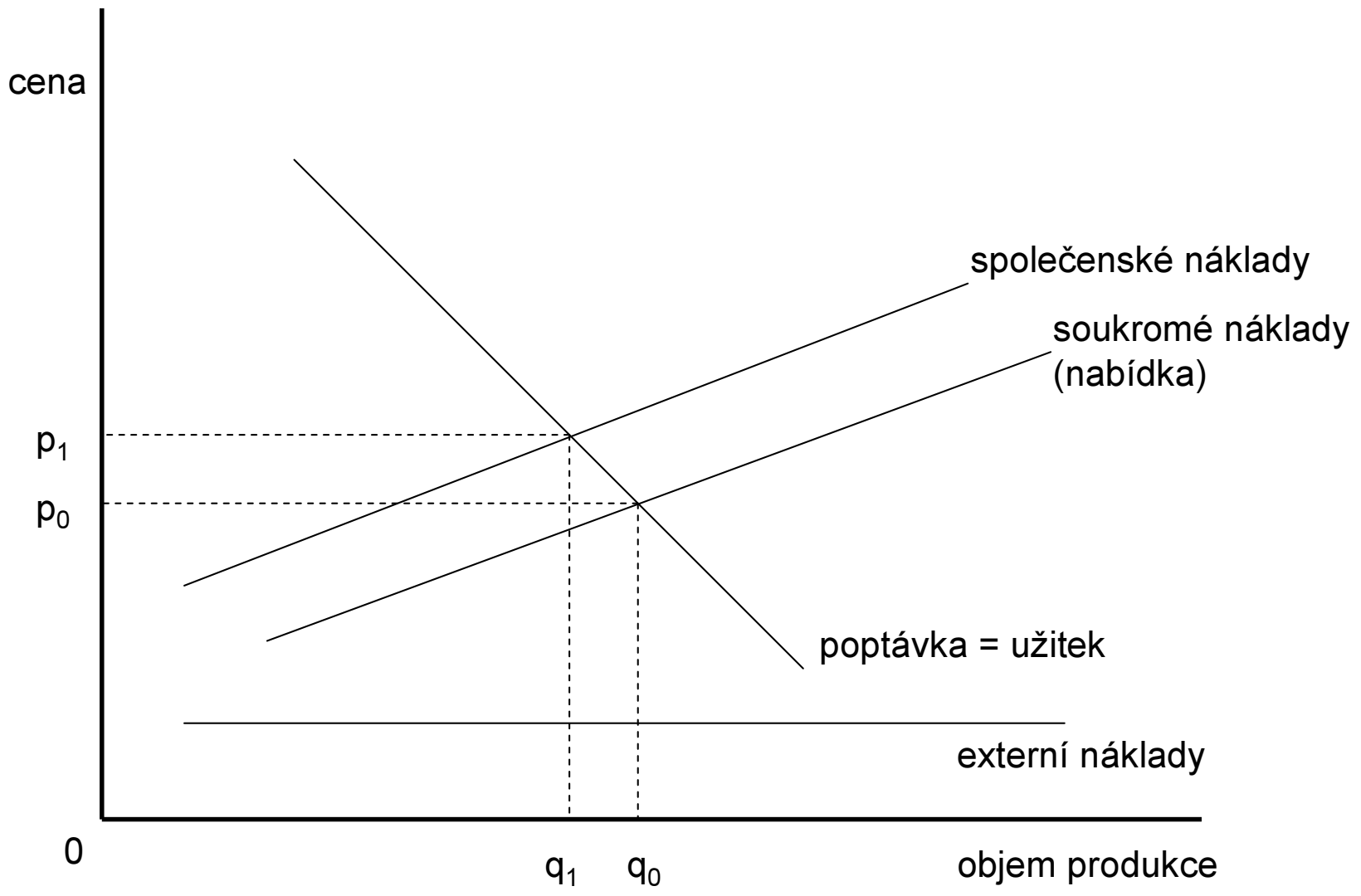
v dopravě

Stanislav Kutáček

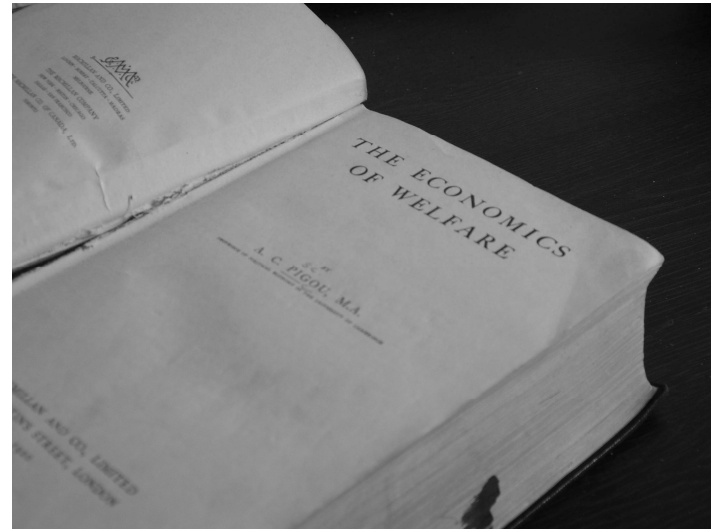
Externalita je, když...

... když aktivita nebo transakce jednoho ekonomického subjektu způsobí nezamýšlené snížení nebo zvýšení užitku jinému ekonomickému subjektu a tato změna užitku není kompenzována.

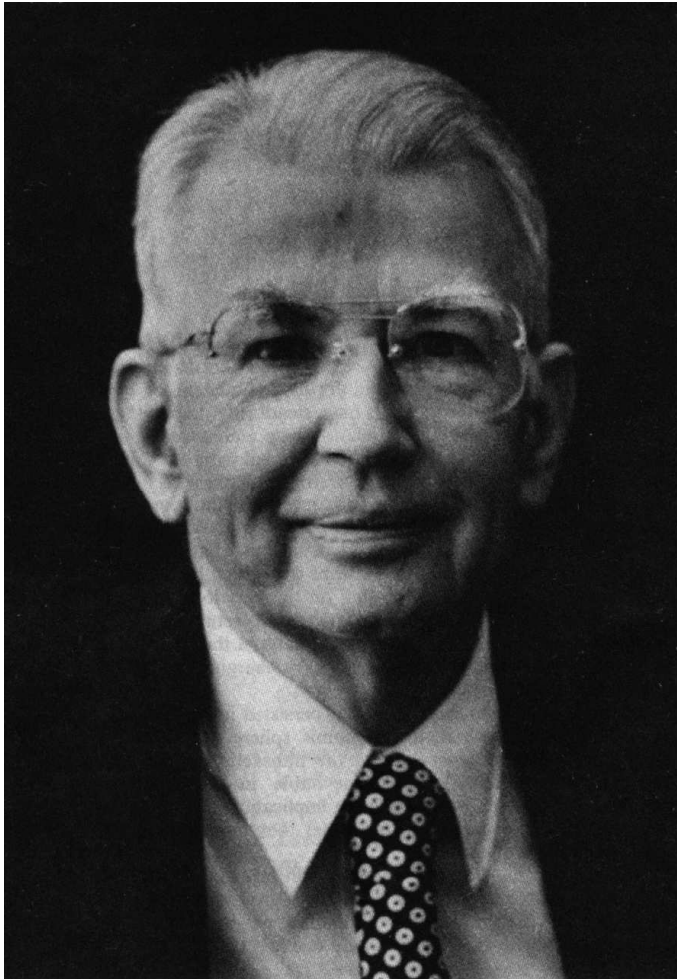

Nic nového pod sluncem

- již Adam Smith si všiml, že existuje něco jako externality
- Arthur Cecil Pigou navrhoval uvalení specifické daně
- Ronald Henry Coase kontroval „vyjednávacím“ řešením

Coasův teorém

„počáteční rozdělení práv není z hlediska ekonomické efektivity důležité, pokud mohou být práva směňována na dokonale konkurenčním trhu“

Odbočka I: pojetí efektivnosti

v pojetí ekonomie blahobytu:
mezní přínosy = mezní náklady;
směřuje přímo ke konceptu tzv.
optimálního znečištění

(nikoliv tedy dosažení cílů s
nejnižšími náklady)

Předpoklady Coasova teorému

- jasně definovaná vlastnická práva
- racionální jednání akterů
- minimální transakční náklady

Externalities v dopravě I.

	Mld. Kč	% HDP (2002)
Nehody	46,4	2,2
Hluk	10,8	0,5
Lokální emise*	25,0	1,2
Globální emise*	9,5	0,4
CELKEM	91,7	4,3

* bez elektrické trakce železniční dopravy

Externalities v dopravě II.

- vibrace
- zábor půdy
- narušení rázu krajiny, estetické škody
- fragmentace krajiny
- znečištění půdy a spodních vod splachy z komunikací
- vraky vozidel a nebezpečné odpady
- a další.

Dopravní nehody

Přístup „lidského kapitálu“

- ztráta na produkci
- náklady na první pomoc a na léčení
- náklady na dopravní policii
- náklady soudy
- a další

Přístup „teorie užitku“

- stejné jako předchozí
- navíc bolest a utrpení obětí a jejich blízkých
- klíčový koncept „hodnoty statistického života“

Odbočka II: hodnota statistického života

Příklad:

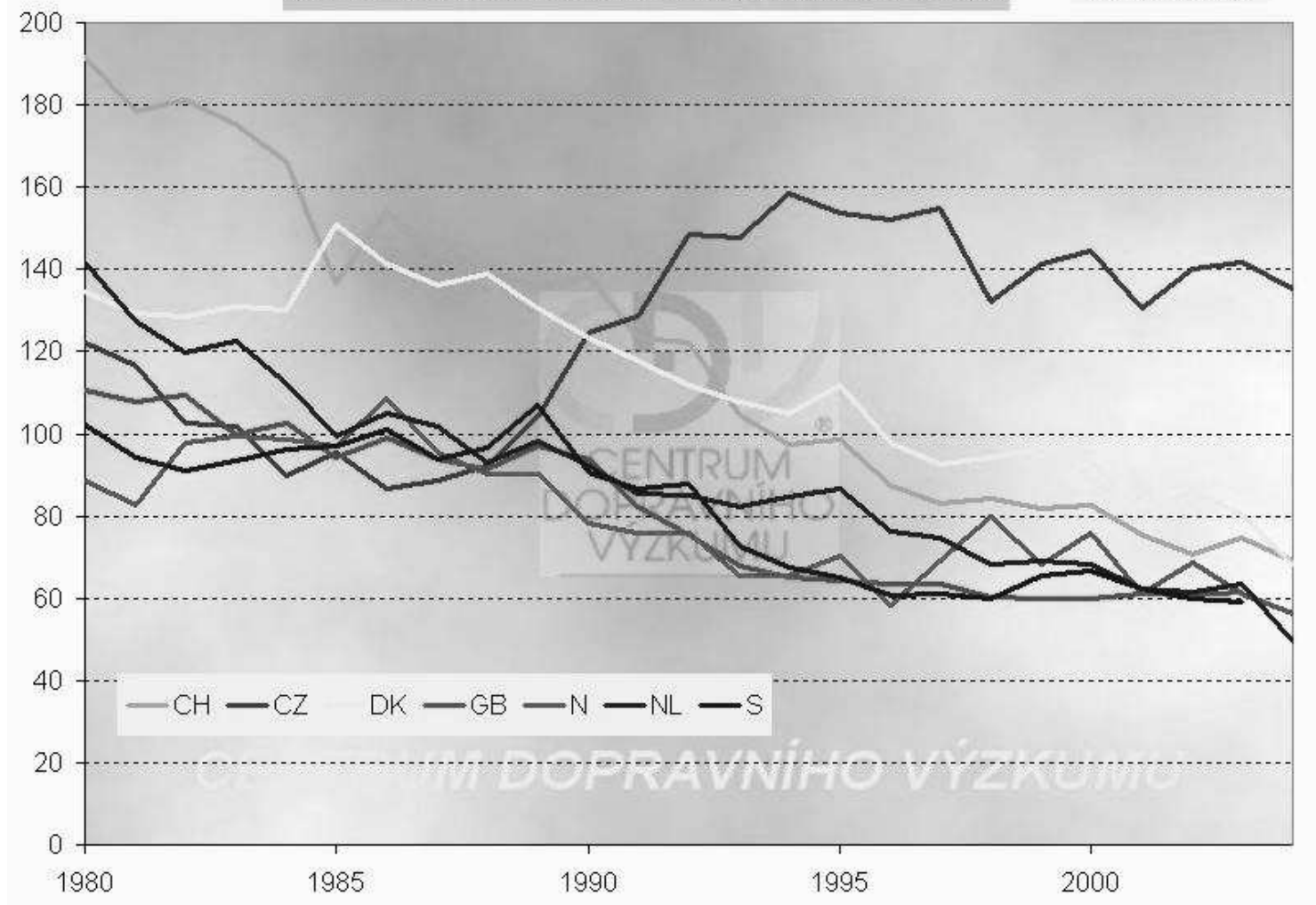
- populace 1 000 lidí
- pravděpodobnost úmrtí každého během následujícího roku 0,004
- opatření s jistotou snižující pravděpodobnost úmrtí o 0,001
- ochota platit každého 1 000 Kč za toto opatření
- úspora 1 života (1000 x 0,001)

Výsledek: VSL 1 mil. Kč
(1 000 x 1 000)

Usmrcení v silničním provozu (na mil. obyv.)

1980-2004

Hluk I.

zkoumá se počet
obyvatel zasažených
různou intenzitou
hluku a jejich
teoretická ochota
zaplatit za snížení
hluku

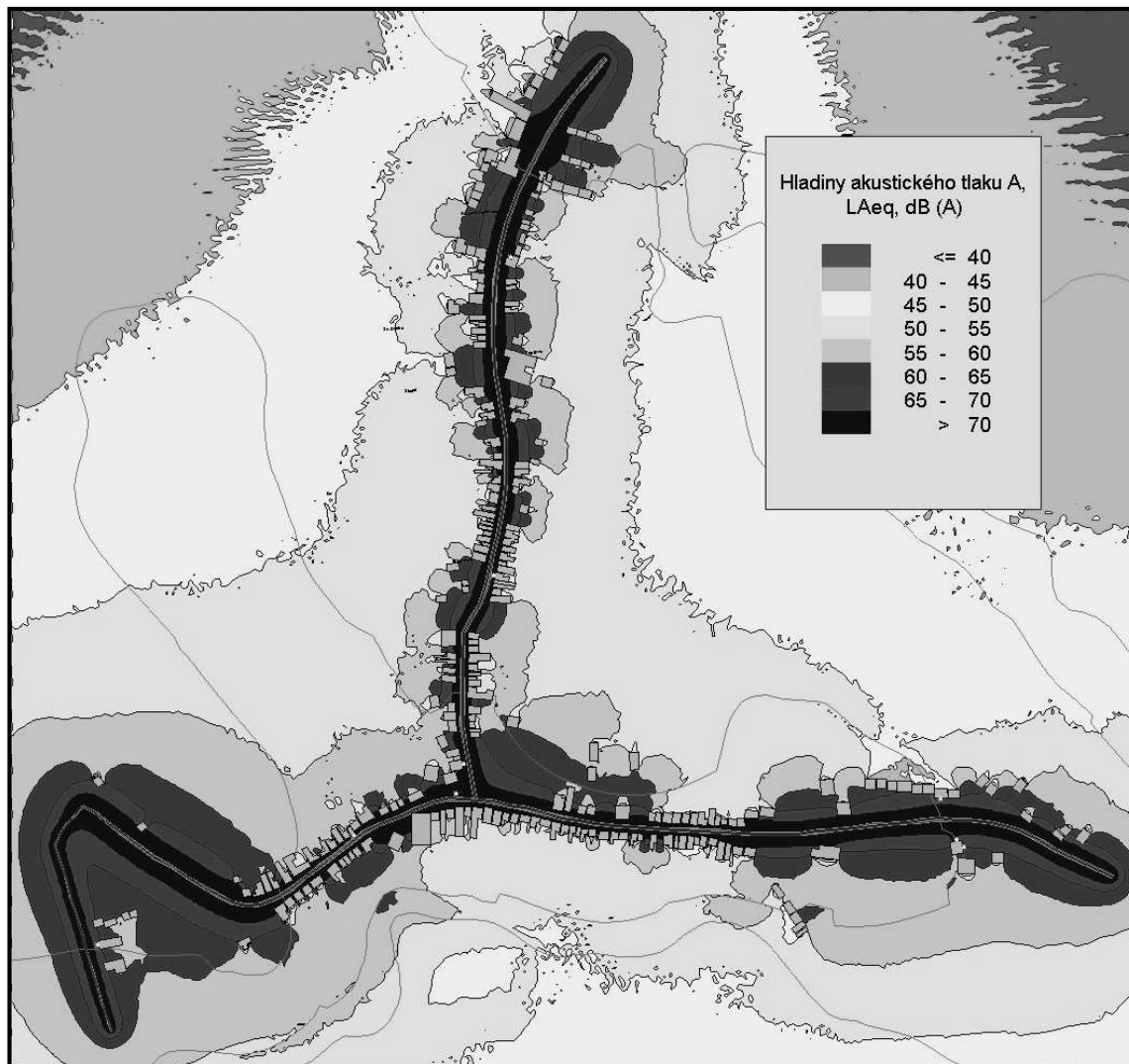

Hluk II.

Výsledky různých studií

	Hedonické oceňování	Vyjádřené preferenze	Bateman (2004)	Machová (1996)
Nízký odhad	3 263	317	520	4 859
Vysoký odhad	3 992	1 003	2 910	8 425

Kč 2004 / dB(A) / domácnost / rok

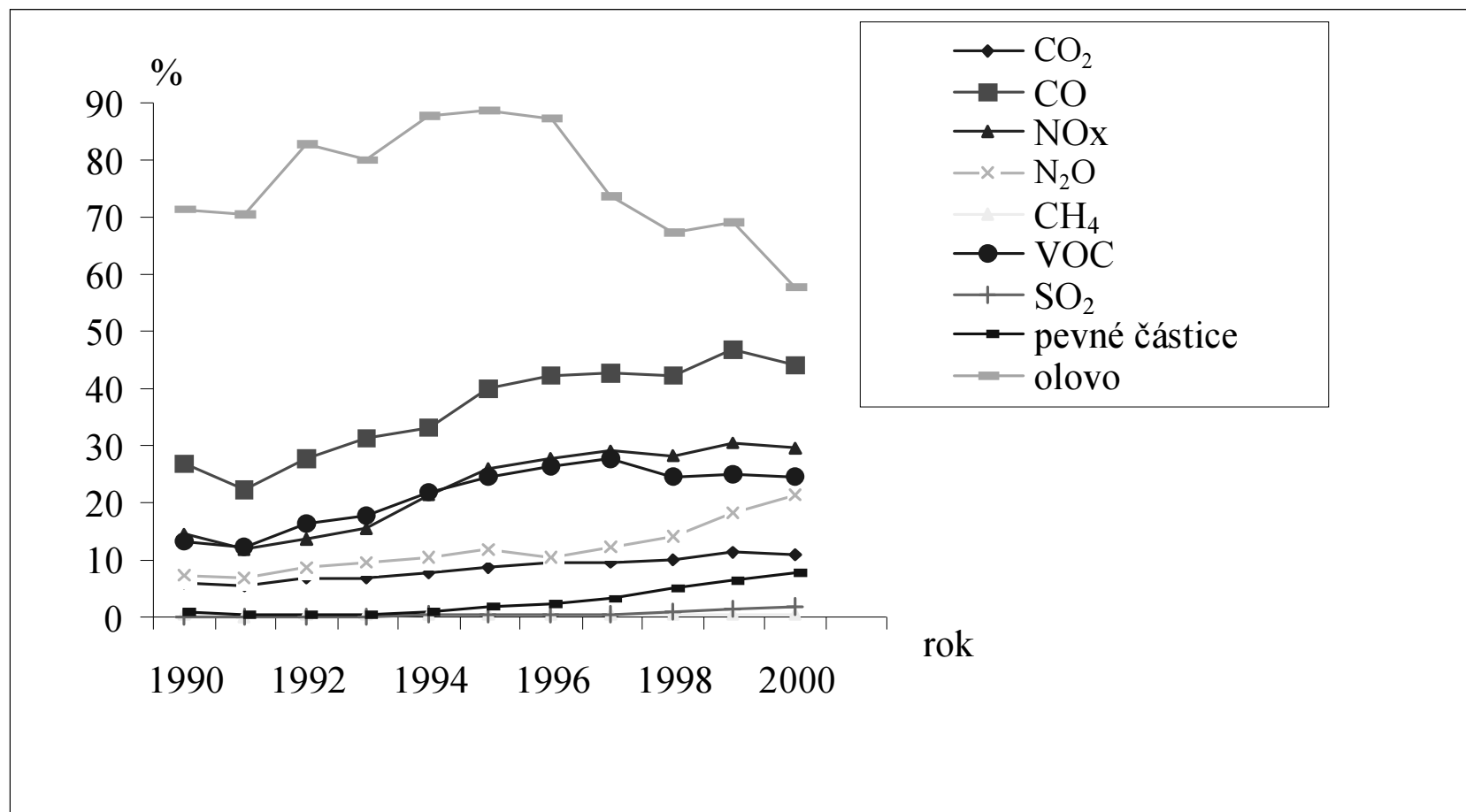

Lokální emise

- zejména NO_x , CO , O_3 , PM_{10} resp. $\text{PM}_{2,5}$, SO_2
- kauzální vztahy na základě funkcí *dávka-odpověď*, případně *expozice-odpověď*
- dopady na lidské zdraví (mortalita a morbidita), zemědělskou produkci a korozi materiálů

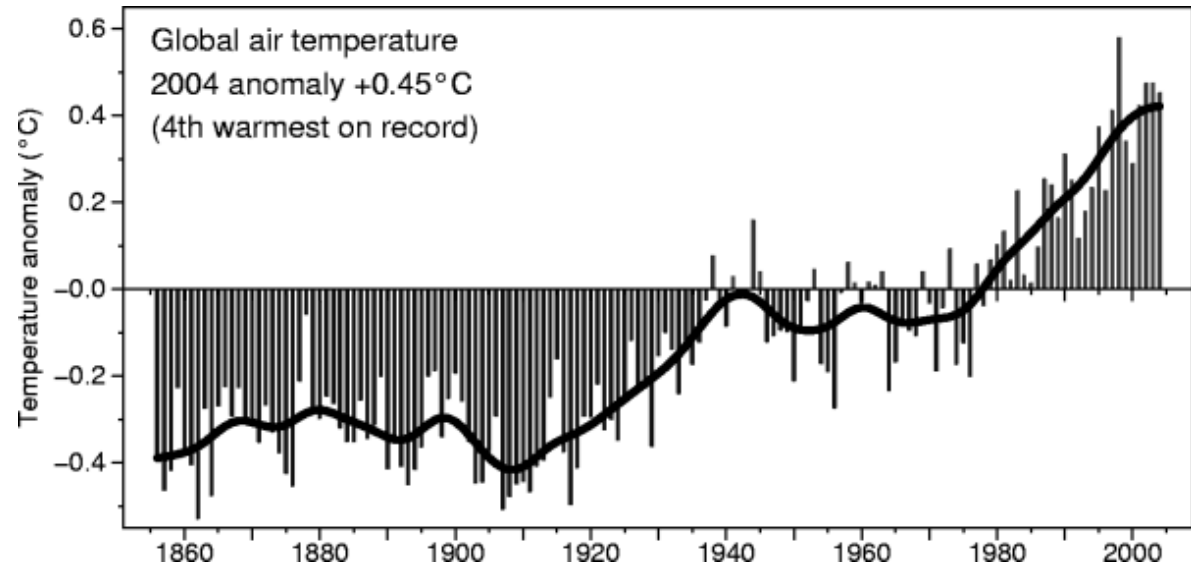

Podíl dopravy na celkových emisích

Globální emise

- zejména CO₂
a CH₄, též
N₂O
- preventivní
náklady
- 2 - 138
EUR/t CO₂
- střední
hodnota 19
EUR

Jak externality řešit?

- technická / technologická opatření
- regulační opatření
- ekonomické nástroje

Díky za pozornost!

PS: uvítám vaši zpětnou vazbu: **stanislav.kutacek@cdv.cz**